

O'QUV DASTURLARINI ISHLAB CHIQUISH, ONA TILI O'QITISH FANINI ISHLAB CHIQUISH VA AMALIYOTGA JORIY ETISH: SA'Y-HARAKATLAR VA MUAMMOLAR

Dinara Bekpolatova Ong'arbay qizi

Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat pedagogika institutining

Turkiy tillar fakulteti talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7985418>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 25-May 2023 yil

Ma'qullandi: 28-May 2023 yil

Nashr qilindi: 30-May 2023 yil

KEY WORDS

integratsiyalashgan ta'lim dasturlari, ona tili savodxonligi, o'quv dasturlarini ishlab chiqish, ilmiy yondashuv, malaka oshirish dasturlari,

ABSTRACT

Ta'lim har qanday jamiyatning asosi bo'lib, odamlar o'z jamoalarida samarali faoliyat yuritishlari uchun zarur bo'lgan ko'nikma va bilimlarni beradi. Ta'lim dasturlarini ishlab chiqish har bir inson sifatli ta'lim olish imkoniyatini ta'minlash uchun muhim ahamiyatga ega. Ta'lim dasturlarining muhim jihatlaridan biri bu ona tilini o'qitish fanini rivojlantirish va joriy etishdir.

Ona tili deganda kimningdir uyda ota-onasi, aka-uka yoki opa-singillaridan o'rganadigan til tushuniladi. Ko'pgina talabalar akademik muvaffaqiyatga erishishlari uchun ona tilida o'rganish zarur. Tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, o'z ona tilida ta'lim olayotgan talabalar boshqa tilda o'qitilganlarga qaraganda yaxshiroq o'rganish natijalariga ega va kamroq o'qishni tashlab ketishadi. Shuning uchun ona tilini o'qitish fanini o'zida mujassam etgan ta'lim dasturlarini ishlab chiqish zarur.

Ona tilini o'qitishni integratsiyalashgan ta'lim dasturlarini ishlab chiqish, ayniqsa, ko'p tilli jamiyatda juda qiyin. Shunga qaramay, bolalar tushunadigan tilda ta'lim berish asosiy ahamiyatga ega va bunga ona tili savodxonligi muhimligini anglaydigan tegishli til o'rganish materiallari, o'qituvchilar malakasini oshirish va o'quv dasturlarini ishlab chiqish orqali erishish mumkin.

Ona tilini o'qitish fani o'quvchilarning o'zlari tushunadigan tilda o'rganishlarini ta'minlash uchun zarurdir. Tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, o'quvchilar ta'lim tili ular tushunadigan til bo'lsa, yaxshiroq o'rganishadi. Shuning uchun ona tilini o'qitish vositasi sifatida qo'llashni targ'ib qiluvchi ta'lim dasturlarini ishlab chiqish va amalga oshirish zarur.

Ona tilini o'qitishning ta'lim dasturlariga integratsiyalashuvi barcha bolalarning sifatli ta'lim olishini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Bu talabalarning til va savodxonlik ko'nikmalarini rivojlantirishga hissa qo'shishi mumkin, bu ularning akademik muvaffaqiyatlariga sezilarli ta'sir ko'rsatishi mumkin. Pedagoglar va siyosatchilar ona tilini o'rgatish fanining ahamiyatini tan olishlari va uni rivojlantirish va ta'lim dasturlarida joriy etishni birinchi o'ringa qo'yishlari kerak.

O'quv dasturlarini ishlab chiqish ta'limning muhim jihati bo'lib, o'qitish va o'qitish

jarayonining sifatiga ta'sir qiladi. Ona tili o'qitish fanini ishlab chiqish va amaliyotga tatbiq etish o'quv dasturlarini ishlab chiqishda diqqat markazida bo'lgan yo'nalish bo'lib, u ham sa'y-harakatlar, ham qiyinchiliklarga ega.

Ona tilini o'qitishga ilmiy yondashuv keyingi yillarda sezilarli e'tirofga sazovor bo'ldi, chunki ona tilida o'qitish o'quvchilarning bilim olish qobiliyatini oshirishi kuzatilmoqda. Maktab o'quv dasturiga ona tilining kiritilishi madaniy, etnik va til xilma-xilligi muhimligini e'tirof etadigan zamonaviy ta'lim yondashuvini aks ettiradi. Bu harakat bir qancha mamlakatlarda ta'lim siyosatining bir qismi sifatida amalga oshirilgan.

Ona tilini o'qitishni rivojlantirish va joriy etishdagi jiddiy muammolardan biri uning afzalliklaridan xabardorlik va targ'ibotning yetarli emasligidir. Ko'pchilik hali ham ona tilini milliy tilni o'rganishga to'sqinlik qiladi va shuning uchun undan qochish kerak, deb hisoblaydi. Bu chuqur ildiz otgan idrok o'zgarishlarga qarshilik hosil qiladi, ona tili integratsiyasining rivojlanishiga to'sqinlik qiladi. Ushbu muammoni yengish uchun ta'lim sohasidagi manfaatdor tomonlar xabardorlikni oshirish va siyosat o'zgarishlarini rag'batlantirish uchun hamkorlik qilishlari kerak.

Ona tili yondashuvini tatbiq etishda to'qnash kelayotgan yana bir qiyinchilik bu ona tili o'qituvchilarini tayyorlashning yo'qligidir. Ko'pgina maktablarda ona tilidan dars bera oladigan malakali o'qituvchilar yetishmaydi. Bu ona tilini o'qitishni amalga oshirishga to'sqinlik qiladi, chunki o'qituvchilar o'z talabalariga o'zlari ishonmaydigan tilda bilimlarni samarali tarzda bera olmaydilar. Buning yechimi sifatida o'qituvchilarni malakasini oshirish uchun seminarlar, seminarlar va boshqa malaka oshirish dasturlarini o'tkazish kerak. ona tilida o'qitish uchun zarur bo'lgan bilim va ko'nikmalar.

Bundan tashqari, ona tilini o'rganishga mahalliy tillardagi sinf materiallarining etishmasligi ham to'sqinlik qilmoqda. Mahalliy tillarda hikoyalar, darsliklar va boshqa o'quv materiallarining yo'qligi o'quvchilarni ona tilida o'rganishni qiyinlashtiradi. Shuning uchun o'quvchilarning bilim olishini qo'llab-quvvatlash uchun mahalliy tillarda ishlab chiqilgan materiallar bo'lishi kerak.

Xulosa qilib aytish mumkinki, ona tilini o'qitish fanini ishlab chiqish va ta'lim dasturlariga joriy etish o'quvchilar o'rtasida o'quv muvaffaqiyatlarini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Ona tilini o'rgatish ta'lim natijalarini, savodxonlik ko'nikmalarini va eslab qolish darajasini oshirishi mumkin, shuning uchun unga barcha jamiyatlar uchun ta'limning asosiy jihati sifatida qarash kerak. O'qituvchilar va siyosatchilar ona tilini o'qitishni rivojlantirish va uning imkoniyatlaridan to'liq foydalanish uchun tegishli o'quv dasturlari, o'quv qo'llanmalari va o'qituvchilar malakasini oshirishga ustuvor ahamiyat berishlari kerak. Ona tili o'qitish fanini ishlab chiqish va amaliyotga tatbiq etish o'quv dasturlarini ishlab chiqishda hal qiluvchi bosqich bo'lib, unga ustuvor ahamiyat berilishi kerak. Ba'zi qiyinchiliklar mavjud bo'lsa-da, o'quvchilarning ona tilida o'rganishini ta'minlash uchun xabardorlikni oshirish, o'qituvchilar malakasini oshirish va tegishli materiallarni ishlab chiqish uchun birgalikda harakat qilish kerak. Shunday ekan, o'qituvchilar malakasini oshirishga to'g'ri siyosatni qo'llab-quvvatlash, moliyalashtirish va sarmoya kiritish orqali bu qiyinchiliklarni yengib o'tish va ona tilini o'qitishni o'quv dasturiga kiritish samarasidan foydalanish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Umumiy o'rta ta'limning davlat ta'lim standarti va o'quv dasturi. Ona tili. Adabiyot. O'zbek tili (ta'lim boshqa tillarda olib boriladigan maktablar uchun). Toshkent. "Sharq" nashriyot-matbaa konserni.
2. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risidagi Qonuni".
3. 2020-y 23-sentabr

INNOVATIVE
ACADEMY